

Acésta foia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Foia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectorii.

Nr. 9.

Brasiovu 1. Maiu 1871.

Anulu IV.

Sumariu. Momente d'in istoria moderna a Greciei. — Alessandru Hurmuzachi. — Articul agronomicu. (Fine.) — D'in pomelni-
culu martiriloru romani dela an. 1848/9. (Continuare.) — Protocólele sied. a comit. — Publicarea baniloru incursi. — Bibliografia.

Momente d'in istoria moderna a Greciei.

Mi-am propusu a conversa cu dd. lectori asta-
data asupra unoru parti d'in istoria Greciei regenerate
dupa un'a cadere infricosiata de 368 si relative tocma
de 1965 ani, adeca de candu libertatea Greciei se
inmormentase prin armele Romei sub ruinele Corin-
thului (146 in. de Is. Chr.)

Scopulu pentru care imi aleseiu inca si acésta
materia pentru acésta foia, se va cunósce mai in urma.

Stramutarea resiedentiei imperatoriloru dela Rom'a
vechia la Bisantiu séu Rom'a noua in an. 330 dupa
Is. Chr., nu insemna si restaurarea libertatei eline, ci
insemna cu totul altu-ceva. In a. 1453 Rom'a noua,
adeca Constantinopolea, cade sub loviturile iataga-
nului turcescu, éra capulu celui d'in urma Paleologu,
si in person'a acestuia, alu celui d'in urma imperatu
Constantinu, fu aruncatu de cátra duoi ianiceri la
pitioarele sultanului Mohamedu II., alu acelui tiranu
cumplitu, carele versá sangele omenescu, precumu
versa cineva ap'a.

Este unu lucru fórte dorerosu a constata dupa
marturia celoru mai nepartenitori istoriografi, cá grecii
dela Constantinopole, si cá ómeni, si cá crestini, si
cá cetatieni de statu, meritasera de multu acea sórte
fiorósa, pentrucá chiaru ei o-au preparatu si provo-
catu asupra'si prin ne mai auditele loru fára-de legi
si prin disparerea toturoru virtutiloru patriotice d'in
midiuloculu loru. De altu-mentrea ori-cine voiesce a
se convinge despre acestu adeveru tristu, are se des-
chida numai opulu celui mai mare istoriografu alu
Angliei, adeca alu lui Edvardu Gibbon, carele a-
profundase cu geniulu seu pe scriptorii bisantini si
preste totu tóta istoria imperiului romanu, precumu
nimeni altulu, neci inainte, neci dela elu incóce.

Intr'aceea noi pentru unu restempu scurtu de
un'a séu duoe óre se nu ne perdemu prin istoria
vechia si stravechia a Greciei, pentrucá aceea pre
cátu este de interesanta si instructiva, pre atáta e si
vasta, bogata in tempu si in materialu, in cátu stu-
diulu ei cere ani intregi, insociti de labore grea. Asia
noi pentru acuma se ne marginimu numai la istoria
mai nóna a Greciei si se cercetamu, in ce modu po-

porulu grecescu persecutatu de alu seu destinu cá si
celu romanescu, s'a incercatu a'si ameliora conditiunea
sa desperata si a'si recastiga drepturile sale omenesci
pe pamentulu patriei sale. Precumu tóte popórale
cadiute, asia si poporulu grecescu asteptase d'in un'a
generatiune in alt'a, pentrucá emanciparea sa natio-
nale se'i provina dela ajutoriulu popóraloru si state-
loru straine; elu inse totu-deaun'a si la tóte ocaziu-
nile s'a vediutu insielatu amaru. In fine mai virtosu
dela a. 1700 inainte grecii isi concentrasera tóte spe-
rantiele loru in Rusia; éra acésta o facura densii mai
multu pe temeiulu comuniunei religióse. Nu numai
d'intre membrii familiiloru aristocratice d'in suburbea
Fanarului dela Constantinopole, ci si d'in Grecia pro-
pria numita asiá, si multi ieromonachi greci, trecea
in Russia, pentru cá acolo se prepare spiritele in fa-
vórea natiunei grecesci. Ori-candu se escá differentie
seriósse intre Russia si Turcia, éra mai alesu candu
prorupea câte una guera intre acelea duoe staturi,
grecii emigrati, cá totu atáti emissari nationali, lucrá
d'in respoteri in favórea natiunei loru, si anume ca-
sele de comercianti greci cu pungile loru, éra cei in-
vetiati cu pén'a, altii pe cale diplomatica, éra altii cá
oficiari in armat'a rusésca. In acelasi tempu inse,
mai multi membrii ai familiiloru d'in Fanaru se aflá
in servitiu turcescu in calitate de dragomani, in mis-
siuni diplomatice si — se nu uitamu, in calitate de
domni, séu mai dreptu vorbindu, de arendasi ai
domniiloru in Moldov'a si in Munteni'a. Multi greci
se si renegá, adeca se turcea, numai pentru cá se
scape de ascutísiulu iataganului, care pe fia-ce dí
rostogolea capete de ómeni la pamentu. — Se intie-
lege prea usioru, cá acestea duoe carari divergenti,
pe care apucasera fruntasii poporului grecescu, intre-
tienea in corpulu seu una desbinare permanenta. Pre
candu unora le mergea bine, séu celu puçinu de su-
feritu, poporulu cadea d'in reu in mai reu; despera-
tiunea de venitoriu se intendea cá un'a gangrena
spurcata, ce rode corpulu pana la osu, dupa care
trebuie se urmeze dissolutiunea, adeca mórtea.

Cu tóte acestea, greciloru le mai remasesera duoi
muri tari, inlainturulu carora poporulu, masele, gló-
tele, se retragea si se apará cu óresicare sperantia,
cá luptandu in lainturulu acelorasi, isi voru recastiga
órecandu libertatea loru nationale, séu póte chiaru si

existenția politică de stat. Acei doi muri era religioasă și limbă națională. Poporul știa această mai mult numai prin instinct și prin obiceiuri tradiționale pastrate în succesiunea generațiilor. Într-aceea pușinii barbati greci, cari prin ajutorul științei, prin călătorii și experiența mare ajunseseră la conștiința demnității de om și de drepturi naționale, începuseră a pricepe, că în unu stat barbar precum era imperiul otoman, sclavii voind a se emancipa pe deplin, au trebuit de cultură științifică, care se intrăca departe pe a despotului lor, precum și că caracterele trebuie se se corectă și moralitatea se se restaure întru toată puritatea sa. Alții din contra lipsiti de ori-ce patență, la toate ocaziunile câte li se parea bene venite, luă recursu la arme. De aici se nascu așa numita clasă a Kleftilor. Această clasă de oameni nici-una dată n-au voit a recunoște dreptul domniei Osmanilor peste pământul Greciei, ci din contra, au numit și au tratat pe turci totu-deaună că pe niște bandiți barbari, cari aru trebui exterminati cătu s'ar putea mai curendu și cu ori-ce mijloc. De aceea kleftii își consideră profesiunea lor de bandiți că unu merit și sacrificiu adus pentru limbă și religie. Totu așa cugătă și acei locuitori ai mai multor insule grecești, cari se ocupa de corsărie (piraterie). De aici luptele sângeroase între kleftii din munți și piratii de pe mare cu osmanii, n-au încetat nici-una dată. Despre crancenia acelor lupte își poate face ori-cine idee, în data ce va reflecta, că fie-care popor trată pe celalaltu de bandit și chiaru de fiera selbătească. Ură dintr-un turc și grec, sau și mai chiaru vorbindu, dintr-un mohamedan și creștin în genere, ajunse a fi proverbială.

Familia Mavrocordatos este una din acelea, prin care providența dădăscă lucră uneori spre a scăpa pe unu popor de pierire, sau încăi alu scote din barbarie la lumină și la una soră mai de suferință. Despre mai mulți membri ai acelei familii se poate dice cu totu dreptu, că ei au fost barbati nascuti și pentru păna, adică pentru știință, și pentru acțiune, adică pentru a administra, guverna, încă a și combate cu armă în mână. Asemeni calități împreunate la unu loc în aceleasi persoane, sunt foarte rari în viața popoarelor. Despre cel mai vechiu Mavrocordatos, carele este memorat în istoria poporului grecesc, se știe numai atât, că l'a chemat Nicolae, că fusese nascut la a. 1599 în insula Chios, unde părinții săi au avut funcțiune de așa numiti „deputati,” că de acolo venise la Constantinopol, unde se căsătorise cu veduvă a unui domn românesc, anume Roxanda din casa Σαφλάτος. Cu atât mai mult se știe despre Alessandro, fiul lui Nicolae. După Alessandro învețase la Padua și Bologna, scrisese și una carte despre circulațiunea sângelui, era apoi reintorcându-se la Constantinopol se făcu profesor de filosofie și de medicină la școlile grecești, înființate de unu Manolache. Acelea

școli fuseseră destinate a reversa lumina mai copioasă decât școlile patriarhiei, întru întunecimea, în care până la Mavrocordati orbăcă nu numai poporul, ci și aristocrația grecească din Fanaru. De și grecii își mai conservaseră încă și alte școli pe la monasterii și în insule, pe la locuri mai aparate de tiranie, dară fiindu-că în acelea se propunea știința pușină, și aceea încă numai în limbă elină antică, de aceea cultura din trensele nu putea pătrunde la popor. Limbă grecească nouă era foarte multu desprețuită de călugari și de dascăli, cari o numea „dialectu canescu,” bună-ora precum își batea joc până mai deună-di de limbă românească unui procopsit, cari o numea limba rancedă, din cauza că ea nu sună întocmai că cea latină. Prete această mai alesu călugarii află mare plăcere de a pierde orele scolastice cu dispute religioase, certându-se cu latinii și cu protestanții apusului. Se înțelege prea bine, că națiunea din asemenea instituțiune nu putea trage nici-unu folos practic, ci din contra, partea cea mai de spirit a tinerimii se perdea în speculațiuni metafizice sterpe, și așa li se trecea viața, fără că se știa pentru ce au fost pe lume. Alessandro Mavrocordatos se decise a împinge pe conationalii săi către alta cale. Elu adică pe lângă ce scrisese și publică una rhetorică, una gramatică, cumu și istoria evreilor și a Romei, apoi mai îndemnă pe greci, că se înceapă a și cultiva limbă lor vulgară, până acilea desprețuită, era cu ajutorul acesteia se se reintorcia la cea antică, la clasicii elini, se înveție din aceea, ce însemna libertatea spiritului, pentru că numai cel ce o are pe această, poate spera și libertatea politică și națională. După modelul școlii nouă dela Constantinopol se mai deschiseră și altele în insula Patmos, în cetățile Adrianopol, în Iannina, Larissa, Salonichi (Thessalonica), Turnova.

Între acestea Alessandro Mavrocordatos, carele făcuse cunoștința bună cu mai mulți turci fruntași, la recomandățiunea fratelui vitregu alu marelui vezir ajunse alu doilea dragoman alu Porții, lângă faimosul Panaiotache Nicusios, cu care avuse a face multu și nefericită țiera noastră, apoi înainte la rang de logotheta, și în fine marele vezir Kioprili Achmet ilu puse în funcțiunea de mare dragoman, în care mai înainte fusese numai unu grec, adică susu numitul Panaiot. Treizeci de ani s'a susținut Alessandro Mavrocordatos în acea funcțiune periculoasă; era tratatul dela Carlovit încheiatu la 26. Ian. 1699 între Leopold și între sultanul Mustafa II. este productul minții lui, cu care îndestulă pe ambele părți așa, în cătu Leopold ilu înalță la rang de principe, era sultanul ilu titlă „Mahremi Esrar,” adică secretariu intim. În calitatea sa de funcționar turcesc Alessandro M. prin mijlocirea și rogămintele sale scăpă pe multime de creștini și anume greci dela turci și de ascutisii sabiei. Ce e dreptu, că până la betranetiele sale nu scăpă nici Ales. M. de prepusul și de persecuțiune turcesc, până

atunci inse elu apucà de inpinse pe natiunea sa unu stadiu bunu pe calea culturei și a emanciparei înainte. Cei doi fii ai lui Alessandru, adica Nicolae și Constantin, au ajuns la domni'a tieriloru romanesci. Nicolae a infientiatu tipografia și scóle, in care se invetiá grecesce și latinesce, éra Constantin a desfientiatu in ambele tieri sclavi'a feudale, care se incuibase și acolo, a emancipatu pe tierani dandu-le libertatea migratiunei și defigundu robot'a numai la 12 dîle (174^{7/8}). Totu acestu domnu a introdusu mai antaiu și cultur'a papusioiului in tierile romanesci. Intr'aceea istori'a domniei fratiloru Mavrocordatu in tierile romanesci nu se pôte intretiese la locul acesta. Destulu atâta, că famili'a Mavrocordatos trece la greci cu totu dreptulu de urditóri'a și adevărata patróna a regeneratiunei loru nationale. Pe urm'a acestei familii resarí la greci cá d'in pamentu un'a serie lunga de scriptori nationali, d'intre carii mai insemnati au fostu: Samuilu, patriarchulu Constantinopolei, Dorotheos d'in Mitylene, Alhanasios Ipsilantis, I. Rhizos, S. Caradgea, Mano, G. Changerí, apoi mai pre susu de toti cei doi corfioti, preotii Eugenu Bulgaris și Theotokis, representa juneti'a literaturii neogrecesci. De aci incolo grecii incepura a se emancipa totu-una data de necalitele dispute calugaresci, pentrucà li se dede ocaziune ampla de a se ocupa mai alesu cu istori'a, cu philologi'a și cu scientiele exacte, de care mai virtosu insulanii cá corabieri, trebuea se simtia mare lipsa. Fiendu-cà inaintarea in scientia și cultura cere și midiulóce materiali, asia multi greci literati se ocupá totu-una-data și cu comerciulu. Asia intre altii Rhigas (a. 1753) vení dela Phelestinae d'in Thessali'a cá comerciantu la Bucuresci; dara fiendu-cà elu in patri'a sa apucase a'si castiga cunoscintie frumóse, și cunóscea bine limb'a francésca, in capital'a romanésca se facù dascalu de limb'a gréca sub protectiunea lui M. Sutsos. Dupa proruperea revolutiunei francesci Rhigas trecù la Vien'a, unde cá poetu compuse câteva poesii in limb'a neogréca, care până in dio'a de astadi se audu in gurele kleftiloru și ale palicariloru. *Αὐτὸς παῖδες τῶν Ἑλλήνων* (marseillesa) *Ὁς πότε πᾶλλικαρία* s. a. Preste totu ideile și evenimentele francesci rapea pe multi greci spre calea emanciparei nationale prin arme. D'in contra inse, barbati eruditi cá Zambelios, cá Rhisos Nerulos, Athanasios Christopulos acelu nou Anakreon alu greciloru, și altii cá acestia, era de opiniune, cá ei se remana pe cararea aratata loru de famili'a Mavrocordatos; precumu și cá natiunea grecésca nu are se'si astepte a sa emancipare neci dela Russi'a, neci dela Franci'a; in fine cá alergarea prea iute dupa idealuri politice ii va intardia și chiaru periclita proțessulu regeneratiunei sale. „Ajutoriulu a carui lipsa mare o simtimu noi,” dîcea acei greci literati, „trebue se'lu cautamu in noi insine, se'lu scótemu d'in capetele și d'in ânimele nóstre, éra se nu'lu asteptamu dela straini.” (Va urma.)

Alessandru Hurmuzachi.

D'in „Panteonulu romanu.”

Care romanu càtu de puçinu luminatu, nu numai d'in provinciele austriace, ci si d'in Romani'a libera si d'in Bessarabi'a, se nu cunósca marile merite si maretiele fapte ale familiei Hurmuzachi?

Acésta familia se trage dupa mama d'in famili'a Movilesciloru, d'in care au statutu odinióra nu numai domnitori vestiti in Moldov'a, ci si capi ai bisericeii dreptu-credintióse resaritene.

Domnitorii Moldovei d'in famili'a Movila au fostu urmatorii: 1) Ieremi'a Movila 1595—1607; 2) Simeonu Movila 1607—1609; 3) Constantinu Movila 1609—1610; 4) Gavrilu Movila 1618—1619; 5) Moise Movila 1630—1631.

Ér capu bisericescu d'in acésta familia domnitória a fostu prea-renumitulu Petru Movila, arhiepiscopulu Chievlui, carele a pusu temelie la academiele teologice in Rusi'a si carele pre la an. 1642 singuru a mantuitu biseric'a resariténa dreptu-credintiósă de eresulu calvinescu. Pre acelu tempu adica se aflá patriarchu la Constantinopole prea-santi'a sa parintele Lucaris. Acesta, adaptatu fiindu intru invetiaturele calviniloru, le primise de ale sale si le si propuse pentru tóta biseric'a resariténa in unele scripte ale sale. De si in privinti'a astoru scrisori se tienura mai multe sínóde la Constantinopole, la Ierusalimu si pre aiurea, cari condemnara simplu invetiatur'a cuprinsa intr'ensele, totusi intre toti patriarchii cei de atunci ai bisericeii resaritene nu se aflá neci unulu in stare a compune o carte, prin care se restórne cu temeiu retacirile calviniane, cuprinse in acele scripte. Acestu servitiu mare si neasemenabilu ilu facù bisericeii numai romanulu Petru Movila, carele compuse in limb'a gréca si latina cartea numita: „Marturisirea credintiei bisericeii dreptu-credintióse resaritene,” in care resturnà cu temeiu tóte invetiaturele calviniloru si stabili credinti'a crestina apostolica nestramutata, cumu ni-a remasu ea dela mantuitoriulu lumei si dela apostoli. Apoi se adunà unu sinodu provincialu la Iasi prin staruinti'a metropolitulu Moldovei Varlaamu in an. 1643, carele se tienù sub presiedinti'a patriarchului dela Constantinopole Parteniu. Acestu sinodu fu compusu d'in toti arhiepiscopii, episcopii, archimandritii si toti alesii bisericiloru dreptu-credintióse d'in Rusi'a, Moldov'a, Romani'a si Ardealu si d'in comisarii mireni ai domnitoriului d'in Moldov'a si d'in Romani'a. Sinodulu primí cartea lui Petru Movila, si de atunci, traducenduse ea in tóte limbele credintiosiloru tienetori de biseric'a resariténa, s'a facutu norma si îndreptariu, dupa care se compunu tóte catechisme religioare ale bisericeii resaritene d'in tóta lumea.

Deci dara se intielege de sine, de unde resaru atátu talentele cele inalte, càtu si simtiementele cele ferbinti religioare, morale si nationale ale acestei familie; adica intr'ensa vietinesce traditiunea familiara, remasa d'in tata in fiu, „cá se se jertfésca cu avere,

cu trupu, cu sufletu cu totu pentru biseric'a nationale si patri'a cea romana," pentru cari strabunii lor, cá domni ai tiei si capi ai bisericei, inca si-au versatu sangele, si candu a cerutu trebuin't'a, si-au jertfitu totu ce au avutu fara sfiala si fara crutiare.

Dorintiele cele mai ferbinti ale acestei familie si nesuintiele ei cele mai neadormite au tientitu pururea spre aceea: „cá se apere religiunea strabunésca nevetamata, se aduca biseric'a la cea mai inalta inflorire, se descopere drepturile natiunei si se le apere cu tóte midiolócele legiuite ce-i steteau in putintia, se inainteze desvoltarea si cultur'a natiunei, si asia se-i sporésca totu mai multu fericirea si inflorirea in totu ce este adevveratu bunu si frumosu.“

De aceea si-a impartitu acésta familia atátu de pretiósa romaniloru pre fiii sei in tustrele provincie romane médi-nóptiale, in Besarabi'a, Bucovin'a si Moldov'a, cá asia se destepete pretutinden spiritulu vietiei nationale celu amortitu de fatalitatile temporiloru si ale impregiurariloru.

Asia buna óra, cá se atingemu numai pe scurtu macaru unele d'în maretiele fapte ale familiei Hurmuzachi, ea a fostu care a avutu curagiulu se dea in mai multe rînduri petitiuni la imperatulu, cá drepturile Bucovinei, acestei tieri pazite de Dumnedieu, se se pastreze intocma dupa patentulu domnului Moldovei Gregoriu Ghica, in cari drepturi s'au aflatu ea candu a venit sub Austri'a, adeca la a. 1775. Eudociu Hurmuzachi, vornicu mare, parintele familiei de care vorbimu, a primitu in cas'a sa cu bratie deschise si cu ânima iubitoria pe toti romanii d'în tóte tierile romane, de ori-ce stare se fia fostu ei, si avea bucuria nespusa se aiba in cas'a sa pururea óspeti, asia in càtu déca se templá se n'aiba pre nime la méssa, se socotea nefericitu; d'în acésta cauza boierii moldoveni au numitu cas'a lui Hurmuzachi „cas'a lui Avraamu.“ Dar inca si mai multu: asta ospitalitate sincera si crestinésca era pururea impreunata cu unu scopu nobilu si inaltu; in cas'a lui Hurmuzachi se desbateau pururea si se desbatu inca interesele cele mai vitale ale natiunei romane, si anume: cumu se se inainteze cultur'a nationala, intelectuala si morala pe la toti romanii si cu deosebire in Bucovin'a; aici era unu isvoru de intielegentia si unu foculariu de tóte scientiele, la care se adapau si se incaldiau toti accia, cari aveau fericirea de a cerceta acésta casa binecuventata; de aici spiritele luau o directiune noua plina de sboru, si ânimele incepeau a bate mai caldu romanesce si se inzestrau cu o iubire puternica si infocata pentru totu ce era si se numia nationalu; de aici a purcesu si purcede inca initiativa la tóte pasurile, cari tintescu spre radicarea culturei in tóte ramurile ei si la aperarea drepturiloru si intereselor nationale romane; in cas'a familiei Hurmuzachi s'au desbatutu necontentitu causele cele mai inalte ale drepturiloru natiunei romane, si in deosebi ale principatoru Dunarene romane, intemeiate pe tractatele stravechi. Chiaru pentru acésta a si indreptatu prove-

dinti'a dumnedieésca impregiurarile asia, cá in adunarea generala d'în Moldov'a la 1857 a prochiamatu drepturile neatarnarii Moldovei unulu d'în asta familia, adeca marele vornicu Constantin Hurmuzachi, carele mai inainte facuse caletorii in tiere departate pana in Angli'a la cetatea Oxford, unde a aflatu tractatulu inchiaiatu intre Petru celu Schiopu Domnulu Moldovei si intre Elisabet'a, regin'a Angliei, camu pe la capetulu vécului XVI (1580), prin urmare cu vreo sieptedeci de ani dupace au inchiaiatu moldovenii si anume domnulu Bogdanu antaiulu tractatu cu turcii la an. 1513.

In cas'a familiei Hurmuzachi s'a pastratu pre langa religiunea strabuna inca si nationalitatea cu tóta scumpetatea si in tóta curati'a ei. Asia buna-óra in restempulu intunerecului, alu asuprirei si alu sugrumarii nationalitatiloru (1845 1848), pe candu prin politica straina se facuse, cá romanului bucovinénu se-i fia rusine a se numi romanu si a vorbi dulcea sa limba romana: pe atunci in sinulu familiei Hurmuzachi nu numai cá se vorbea limb'a romana, dar se si tieneau consultari, cumu s'aru poté destepa in Romanii bucovineni simtiemente nationale, consciintia nationala, cá se scia si ei cine au fostu strabunii lor si càtu de mari ómeni au fostu accia, si asia se incépa si densii a duce o viétia spirituala nationala, vrednica de stranepotii lui Stefanu celu Mare si ai lui Petru Movila s. a. Cu acestu scopu s'a lucratu la a. 1848, cá se se faca petitiune generala de càtra toti locuitorii tiei, adresata càtra imperatorulu si càtra diet'a imperiala, cá se se pazésca drepturile tiei ce le-a avutu ea d'în vechime, dupa care cerere s'a castigatu despartirea Bucovinei de Galiti'a si catedrala pentru limb'a si literatur'a romana la gimnasiulu de susu d'în Cernauti.

Pentru cá se póta apará atátu drepturile Bucovinei esplicate in petitiunea generala, càtu si tóte drepturile politice nationale ale romaniloru d'în tóte provincie locuite de densii, publicara duoi fii ai acestei familie stralucite, Georgiu si Alessandru, renumit'a gazeta „Bucovin'a“ in limb'a romana si in cea germana, si asia, pre candu in decursulu a. 1848—1850 incetasera si amutisera tóte gazetele romane d'în tóte provincie, in Ardélu pentru revolutiunea ungurésca, in principatele Dunarene pentru ocupatiunea rusésca, mai remanendu acolo numai buletinele oficiale, pre atunci fratii Hurmuzachi singuri aperara cu curagiu, cu intieptiune si cu solidaritate drepturile toturor romaniloru, atátu inaintea gubernului, càtu si inaintea intregii Europe. Starea nesatetii fratiloru Hurmuzachi, interesele mosiei lor si caus'a comuna apesatória a impregiurariloru de pe atunci, facura se inceteze gazet'a „Bucovin'a“ la an. 1850. Cu tóte acestea Hurmuzachianii nu incetara neci unu minutu a lucrá cu tóte chipurile si midiolócele spre aperarea drepturiloru nationale si spre desteptarea simtiementelor nationale in toti fiii natiunei romane, cu cari veniau in atingere.

Déca provinci'a „Ducatul Bucovinei“ isi are neătârnaarea sa de cătrea provinci'a polona Galiti'a si este o provincia coronala imperatésca d'in Vien'a, avendu gubernulu seu si diet'a sa propria, — acésta inca s'a facutu mai alesu prin neadormit'a activitate a familiei Hurmuzachi, a fratiloru Eudossiu, Georgiu si Alessandru, cari nu s'au odichnit, cu tóte pedecele cele mari, pàna ce nu i-au castigatu dela dreptatea imperatului astà positiune meritata.

Famili'a Hurmuzachi astadi se compune d'in urmatorii membri, d'in dómnele Efrosin'a maritata Petrino, Saft'a maritata Sturza, si d'in domnii Constantinu, carele petrece in Moldov'a, Eudossiu, capitanulu tiei, Georgiu, presedintele societatiei literarie, Alessandru si Nicolau. Meritele, espuse pe scurtu pàna aici despre intrég'a familia, se aplica la fia-care medulariu alu ei in parte.

Acumu voimu se mai adaogemu unele trasure speciale d'in viati'a domnului Alessandru Hurmuzachi.

Densulu s'a nascutu in Cernauti la 13. Augustu 1825. Studiele gimnasiale si cele filosofice si le-a absolvitu in Cernauti, ér cele juridice la universitatea Vienei, in cursulu carora i s'a recunoscutu pretutinden si de cătrea toti inaltulu si deosebitulu geniu, cu carele este inzestratu pentru tóte ramurile scientieloru. Dupa absolvirea studiiloru sale s'a devotatu cu totulu sustienerei si apararei toturoru causeroru si intereselor nationale. Carier'a sa literaria si-o incepù cu publicarea renumitei gazete „Bucovin'a;" dupa incetarea acesteia scrise mai multe articole de interesu comunu nationalu si le publica prin alte foi periodice de pre àiuri; compuse mai multe brosiurelle, desbatendu si aparandu intrensele cu o insufletire invapaiata, strabatatória si convingetória interesele de cultura nationala in Bucovin'a. Nu se afla neci unu interesu nationalu, fia politicu, fia bisericescu, fia de cultura scientifica, cari se nu fia purcesu d'in ànim'a domniei sale cea plina de simtiementele cele mai nobile, séu cari ce nu fia afflatu in domni'a lui pre celu mai caldurosu, mai tenace si mai statornicu aparatoriu si spriginitoriu. Alessandru Hurmuzachi ardea si arde inca si pàna in dio'a de astadi, cá unu focu cerescu, tóta nepasarea si amortiél'a d'in tenerii romani, cu cari vine in atingere, si nasce intr'ensii simtiemente nobile de totu feliulu, luminandu-le conscienti'a nationala si desteptandu'i spre o viétia politica, nationala si spirituala mai démna de ei, cá stranepoti ai unui Mihaiu Vitézulu. Asia desteptase elu, impreuna cu amiculu seu Arone Pumnulu, in tenerii romani gimnasisti d'in Cernauti dorinti'a de a-si cunosce istori'a natiunei, si mai alesu cea d'in laintru, cea sufletésca, adeca istori'a literaturii nationale, si de aceea se apucà tenerimea gimnasiala pe la anulu 1856 de-si infientià prin spriginulu dlui Alessandru Hurmuzachi si prin contribuiri, de-si mice, numai cu cruceri, facute intre sine, o biblioteca curatu romana, in care s'a adunatu pàna acuma unu numeru considerabilu de cartile cele mai insemnate ale literaturii

romane. Acesta este unu isvoru limpede, d'in care isi scotu tenerii gimnasisti, cá albinele mierea d'in flori, o cultura dulce si curatu nationala.

Punenduse in lucrare infientiarea „Reuniunei romane de lectura“ in Cernauti in anulu 1861—1862, care de altu-mentrea dela inceputu urmarea scopulu de a se preface in societate literaria, Alessandru Hurmuzachi a luat parte cea mai activa, si prin zelulu si staruinti'a si indemnulu lui a intratu acésta societate in viétia la 1. Maiu 1862 spre bucuri'a toturoru romaniloru bucovineni. Fiendu elu alesu in anulu d'antaiu de vicepresiedinte alu acestei reuniuni, inaintà interesele ei cele adeverate cu tóte midiolócele legiuite, ce-i steteau in putintia, si prin indemnurile sale ii castigà curându unu fondicelu de sustienere. Pecatu numai, cá starea sanetatiei sale nu i-a ertatu se primésca si mai departe presiedinti'a acestei societati, pe care inse densulu o spriginesce atātu materialu, càtu si spiritualu si moralu cu unu devotamentu fàra margini, si tóte articulele sale, publicate in fói'a acestei societati, suntu o icóna viua a nesuintieloru si a simtiementelor de cari este pré-petrunsu. In an. 1866 densulu fu numitu membru alu societatiei literarie d'in Bucuresci cá reprezentantu alu romaniloru d'in Bucovin'a. Asemenea fu dumnealui numitu, dupa propunerea consistoriului dreptu-credintiosu resariténu d'in Cernauti, de cătrea gubernulu tiei cá medulariu alu comisiunei pentru adoptarea si compunerea cartiloru scolastice reale in limb'a romana.

Deci Alessandru Hurmuzachi, potrivit traditiunei familiare apucate si eredité dela buni si strabuni, s'a jertfitu si se jertfesce necontentu pentru apararea drepturiloru nationale, pentru desvoltarea natiunei romane si pentru asiediamentele ei de cultura si de fericire. Dea cerulu, cá simtiementele si zelulu acestui barbatu nobilu se vietinésca pururea intre toti fiii natiunei romane, — si fericirea ei va fi asicurata.

Iosifu Vulcanu.

PS. Acésta biografia a fostu scrisa in a. 1868. Astadi Alessandru Hurmuzachi nu mai este. Elu a muritu la $\frac{8}{20}$. Martiu, urmandu fratelui seu Constantinu, reposatu cu doui ani inainte. Asia se stingu cei mai buni fii ai tei, o Romania! Fie-le tierén'a usióra, precumu le este eterna memori'a!

„Column'a lui Tr.“

Articlu agronomicu.

(Fine.)

Plantele nu numai atunci candu lipsescu nutrimentele in pamentu, séu nu suntu asimilabili (descompuse si putredite de ajunsu), nu voru potea prospera, dar si in acelu casu, déca va lipsi numai un'a substantia nutritória (integritória). A preveni dar aceste inconveniente e chiamarea principale a culturai plantelor. Dandu noi pamentului inderaptu ceea ce iamu detrasu, vomu restitui éراسi compusetiunea-i interióra

si vomu implini primele condituni pentru crescerea unei noue generatiuni de plante. Cu câtu vomu implini noi acést'a mai cu acuratetia, cu atâtu va fi si sucessulu mai imbucuratori si mai sigur. Tóte acele mediulóce, care nu inpiedeca productivitatea pamentului, séu cu alte cuvente, care i sustienu rodirea séu o marescu, ne suntu cunoscute sub numele colective gunoiu. Inse fiendu-cà caus'a nerodirei jace, dupa cumu mai susu s'a aratatu, séu in lips'a totala, séu partiala a mediulóceloru nutritórie, séu intr'aceea, cà preste totu provisiune este, nu inse in formele corespundietórie, pentru aceea si cuventulu gunoire se imparte in duoe parti: a) gunoiu in sensulu mai strinsu alu cuventului este totu ce se transporta pre locu spre a intretiené séu marí fertilitatea (rodirea); b) gunoire prin agru insusi, séu aplicarea mediulócelora apte de a preface provisiunile in pamentu accesibile pentru planta. Ací subintielegemu si acele operatiuni, cari se receru pentru cá pamentulu se póta servi de statiune pentru plante (amelioratiunile, lucrarea pamentului etc. etc.).

Amelioratiunea (imbunatatirea) se póte face in mai multe feliuri, d. e. déca presaramu varu séu marga varosa pre unu locu lutosu (cleiosu), séu humosu, in care casu calitatile fisice ale pamentului se imbunatatescu, pamentulu devine mai tieranosu, mai pufaiosu. Pre langa acésta varulu servece si de nutrimentu directe si indirecte, accelerandu descompunerea celoralte mediulóce nutritorie, prin ce le face mai asimilabili. Ar fi prin urmare de doritu a se provedé mai adese cu varu locurile lutóse séu humóse, de cumu s'a intemplat acésta pàna acumu. Unu pamentu lutosu se póte ameliorá si cu nisipu si vice-versa, nu inse si unu locu humosu.

D'in tóte acestea dar se vede, cà terminulu gunoire e mai estinsu, de cumu se judeca de comunu, de óre-ce cuprinde in sine nu numai gunoiulu in sensulu vulgariu, ci si ameliorarea in privinti'a fizicala si lucrarea pamentului conformu definitiunei de mai susu.

Analisi'a chemica ni-a aratatu, cà escrementele vertóse si fluide mestecate cu asternutulu, suntu gunoiulu celu mai corespundietoriu, cà-ci contienu tóte conditunile recerute pentru crescerea si desvoltarea rentabile a planteloru; va se díca ací se afla nu numai nutrimentele mineralice, dar si cele organice contienatórie de nitrogenu (plastice) si respiratorie, care servescu organismeloru pentru resuflare, incaldire, cumu e zacharulu, unsórea, amilulu (sterculu séu scrobela), clestrinulu etc.. Aceste substantie in partea cea mai mare vinu d'in pamentu, unde trebuie érasei restituite, déca voimu cá ostenelele nóstre se aiba sucessulu doritu si se nu fia zadarnice.

Scienti'a si esperienti'a ni-a facutu cunoscutu procesulu vietiei animalice si vegetale, ni-a aretatu procesulu schimbarei materiei in plante si animale; nu mai puçinu au constatat, cà d'in plantele consumate prin animale tóte partile mineralice ale nutretiului se

separéza in forma de escremente virtóse (balegi) si fluide (udulu), precumu si partea cea mai mare d'incele contienetórie de nitrogenu, pre candu cealalta parte se eshala si transpira prin plumani ori piele. Ací au servitu cá obiectu de scrutare individi crescuti si desvoltati deplinu, éra nu de aceea cari se tundu, se mulgu, séu cari inca suntu teneri. La acesti'a e altumentrelea. Acumu dara voru fi mai puçinu pretióse escrementele, pentrucà substantiele nutritórie trebuie se servésca la formarea laptelui, a lanei si la desvoltarea organismului. Urinulu (udulu) e mai pretiosu decâtu balegile, cà-ci contiene mai multu nitrogenu; si acésta nu e greu de priceputu, de óre-ce prin elu se departa (separa) d'in corpu tóte materiale utilizate (strícate), cari au servitu la construirea si repararea organismului animalicu, pre candu in balegi aflamu numai substantiele mineralice (nemistuibili) si d'intre nitrata (albuminate) numai acelea, pre cari organele mistuiri n'au resbitu se le mistuiesca. Casulu d'in urma obvine candu vitele capeta prea multu de mancare, ce inse la noi nu se prea intempla, ba observàm cu dorere chiaru contrariulu. Nu se póte destulu intoná, câtu lucra de intieptiesce economulu mestecandu escrementele viteloru cu cele d'in esitori (aborturi), care suntu cu multu mai bogate de midiulóce nutritórie pentru plante, fiendu-cà nutrementulu omului e mai concentratu, mai bunu. Cu acésta mistura i-se redau pamentului tóte partile de grâu, cucuridiu (papusoiu), cartofi, carne etc., cari au servitu de nutrementu.

Spre proba servésca aici o analiza midiulocía (diametrála) publicata de Saves si Ghilbertu despre contienutulu escrementeloru unui omu pre tóta diu'a si cari tóte devinu pentru cultura perdute. Greutatea (cantitatea) e data in grame, d'in care unu puntu contiene 560.

Preste totu:	Subst. usc.	Subst. min.	Nitrogenu.	Fosfate.	Cali.
Urinu					
1156.6	54.16	13.57	10.95	5.00	3.00
Escrete vèrtóse					
133.0	30.33	4.46	2.13	3.24	0.80

D'in acesti numeri vedemu, cà 2 1/2 loti de substantia pretiósa perde economi'a rurale dela unu omu pre tóta diu'a, si acésta perdere se suie intr'unu anu la 285 de punti. Cu adeveratu, o gresiéla neiertata comite economulu nefacèndu intrebuintiare de aceste substantie folositórie. Economulu de campu trebuie se tientésca intr'acolo, cá cu tóte midiulócele putentióse se-si marésca venitul, se-si imbunatatesca starea, cá se póta traí mai usioru si mai indestulitu. Depinde dela densulu, cá adunandu cu diligentia tóte escrementele, tóte remasitiile animalice si vegetali, precumu si cele mineralice (cumu e tin'a de pe drumuri), nu numai se restituie compusetiunea conturbata a pamenturiloru sale, ci se le si urce poterea; asia cu atâtu mai multu voru fructifica.

Analisi'a chemica ne arata cu precisiune, câtu avemu se dàm pamentului in forma de gunoiu in-

dereptu dupa o recolta d. e. de 50 de galete de grâu, 100 de cucurudiu, séu dupa câtu a consumatu unu bou, calu etc. Asiá numai vomu restitui bilantiulu pamentului si vomu avea o rōdire durabila. D'in contra, o economía care gresiesce in contra restituirii integritōrie, duce la esaurirea agrului si la seracirea tieriei.

Adeveratu cā midiulōcele nutritōrie mineralice se potu restitui prin substantie de natura mineralica, cumu sunt varulu, gipsulu, marg'a, cenusi'a de totu feliulu, remasitiile de sari, salpetrulu (salitr'a), vitriolulu; inse dupa cumu de sine se intielege, aceste materii nu potu se aiba pentru economía rurale asiá o valōre mare, de óre-ce, de s'ar aflá in cantitate câtu de mare, totusi cu tempulu ar disparea, pre candu pre de alta parte escrementele animalice rotinduse quasi intr'unu circulu, oferu unu isvoru nedese-cabile de gunoiu, cu ajutoriulu caruia economulu lucrandu cu intieptiune si pricepere, pōte produce mereu fructe rentabili.

Calitatea escrementeloru vîrtōse depinde dela nutrementu, mai alesu ce privesce substantiele mineralice, precumu si dela speci'a animaleloru. Nutretiu verde, zamosu produce escremente moi; oile dau escrementele cele mai vîrtōse, apoi urmēdia caii, vitele cornute, porcii si sburatōriele domestice. Escretele cestoru d'in urma (gāinatii) esu mestecate cu urinulu, nu cá la celealalte separat. Se descompunu usioru, in apa suntu fōrte disolubili si contienu multe substantie necesarie pentru plante. Caus'a cā posedu unu efectu asia potinte, e de a se cautá acolo, cā sburatōriele, mai cu sēma porumbii, gainele, se nutrescu aprōpe numai cu grauntie, vermi si insecte. Se recomanda tare la tabacu, macu, curechiu, canepa, inu si la cepōse. Mai incolo are inriurintia la calitatea gunoiului si acea impregiurare, dēca urinulu remane in balegi, séu se aduna separat.

Escrementele viteloru cornute suntu umede bini-sioru, ele contienu 80—85 procente de apa, d'in care cauza se si descompunu mai cu anevoia, cá a le caloru si a le oiloru. Kalí se afla in ele 1—2 % (procente), éra nitrogenu preste $\frac{1}{2}$ %.

Aici e locul a aduce inainte unu casu singulariu despre perceptiunea nitrogenului d'in nutretiu in forma de proteinu (albuminate) si separarea-i d'in corpu, pentru cá se ne potemu face o idea despre acestu procesu. Dupa experimentarile lui Henneberg si Tohmanu unu bou camu de 10 centenarie (māji) nutritu unu anu cu fenu de pe livedi, care a contienutu 124.1 punti nitrogenu, au separat d'in asti 124 punti in 117 centenarie de balegi 47 $\frac{1}{2}$ punti si in 62 $\frac{1}{2}$ cent. urinu 51 punti de nitrogenu, séu cu totulu 98 $\frac{1}{2}$ punti, va se dica 79 % d'in câtu contienuse nutretiulu, 21 % dar s'au eshalat si transpiratu. Hofmaister au aflatu cā o oie de 87 punti nutrita totu cu d'acestu nutretiu si totu atāta tempu, au perceputu 13.7 punti nitr., d'in care in 14 cent. de escrete vîrtōse si in 4 $\frac{1}{2}$ cent. fluide au separatu cāte

5.8 punti; cu totulu dar 11.6 p. nitr. séu 84.7 %. Aici vedemu, cā numai 15.3 % devenira perdute. Totu dupa acestu observatoriu au separat unu calu de 8 cent. nutritu cu fēnu, ovesu si paie taiete, care tōte contienura 65.3 p. nitr., in restempu de unu anu in 67.9 cent. balegi 19.3 p. si in 22 cent. urinu 36.5 p. nitr.; preste totu dar 55.8 p. séu 82.2 %. D'in tōte acestea vedemu, cā escretele de bou in stadiulu prōspetu contienura 0.55, cele de óie si de calu 0.62. si in urinu numai s'au aflatu la bou 0.8, la óie 1 si la calu 1.6 % nitr. Balegile viteloru cornute se mesteca fōrte usioru cu asternutul, fiendu-cā suntu mai apetōse, mai coerente. De aceea neci nu se potu descompune asia iute, cá cele de oi si cai. Se recomanda fōrte in pamentu caldurosu (nisiposu) tierinosu.

Gunoiulu de oi si de cai este aprōpe de doue ori mai pretiosu cá celu de boi, se si descompune mai curendu, d'in care cauza este si mai folositoriu pre unu locu lutosu (cleiosu).

Mai rationalu ar fi, candu s'ar potea cará gunoiulu prōspetu pre locu; atunci perderea substantieloru pretiōse s'ar reduce la unu minimūm; inse de óre-ce acēsta d'in mai multe cause lesne de splicatu nu se pōte efectua, gunoiulu pāna devine in stadiulu normalu, nu prea putreditu, perde camu 10—12 %. Lasanduse gunoiulu in gramada pāna devine cá brāndi'a, perde 50—60 % si devenindu humiformu, perde 85 % asia, cā acumu au mai remasu 15 %, séu d'intr'o suta de centenarie au mai remasu 15. Déca dar putredirea totala a gunoiului e pagubitōria, e o procedura gresita, in urm'a careia cele mai pretiōse substantie se reducu la $\frac{1}{7}$. Thaer, Svertiu, Davy etc. tustrei agricultori renumiti, recomandara unanimu impedecarea dospirei repede a gunoiului prin supravarsarea de pisielau, batucirea prin vite, acoperirea cu pamentu etc., asemenea recomandara intrebuintiarea-i câtu mai urgenta. In gramada gunoiulu se fia asiediatu in 4 cornuri, batucitu bene si se nu stea neci prea udu, neci prea sventatu, cā-ci in casulu d'intaiu nu se pōte dospí cumu trebue; in casulu alu duoilea se arde si mucescesce, in câtu gazurile cele mai pretiōse se volatilisédia (perdu). Intieptiesce lucră acelu economu, care asiédia gramad'a sa de gunoiu in dosulu grajdului séu altui edificiu, ori dēca acēsta nu se pōte, o incungiura cu arbori umbrosi, prin ce se evita arsitia sórelui, suflarea ventului, cari accelerédia dospirea, dar si volatilizarea amonului, care e atāta de insemnatu pentru plante. Loculu pe care jace gramad'a, se fia mai diosu decâtu staululu, cá printr'unu peritūtu se se pōta scurge pisielaulu d'in staulu in gaur'a sapata langa gramada, si care se intielege, se fia si mai diosu cu ceva, pentru cá pisielaulu versatu pre gramada stracuranduse, se se scurga érași in gaura, si nu in tōte partile. Nu e destulu numai a face gaura de pisielau, ci se recere cá acēsta se corespundia scopului seu, se nu lase a se perde nimica; e dar de lipsa, cá se fia batucita

cu lutu său ziduită și acoperită cu scanduri. Numai asiă va împedea de a se trage în pamentu sucurile pretioase, și se voru evita casuri neașteptate. Loculu unde jace gunoiulu încă se se batucăca cu lutu, deca dela natura nu e lutosu. Neci odata gunoiulu se nu jaca prea departe și neci prea aproape de grajd, căci în casulu d'în urma se strica zidulu, d'în cauza că se favorădia formarea salitrei; în casulu d'întaiu se perde pre multu tempu până a se scote gunoiulu d'în staulu și a se cara pre gramada. Acesta neci odata se nu devina mai înaltă de 4—5 urme, se se asiedie și calce bene, că se nu remana gauri, unde gunoiulu se mucediesce, și prin urmare neci că poate fi vorbă de o dospire uniformă. Nu va fi spre stricare, ba d'în contra, este foarte folositoriu a se sapă impregiu-ru-i unu peritui, unde se se pōta scurge apă de ploia și nea și se nu se traga în gunoiu său în gaură de pisielau, unde numai ploia și nea ce cade nemidiulocitu se demite, asisderea și apă de clatitu d'în cuinia. Cine scie și vrea se lucre mai usioru și mai cu sporu, va face stercoiliniulu (loculu unde jace gramadă de gunoiu) asiă, că cu comoditate se se pōta apropiă ori candu de elu, fără a se necaji însuși său vitele sale. De-alungulu către gaură de pisielau se fia stercoiliniulu de o forma semi-cilindrică, adeca ceva mai afundă că pe de laturi, pentru că udulu supravarsatu strecuranduse prin gunoiu, se se scurga érași în gaură și nu pe de laturi, unde nu este loculu lui, și în care casu economulu se pagubesce, fiindu-că după cumu s'au aratat și mai susu, acesta e mai pretiosu decât balegile.

Cu acestea finescu tem'a-mi propusa, gunoiulu și însemnatatea lui. Scopulu principalu ni-a fostu aci, a da economiloru noștri rurali o iconă fidelă despre acestu foarte pretiosu materialu, care are o valoare ponderoasă și nu numai secundaria, cumu cugeta multi.

G. Vintila,
agronomu absolutu la Altenburg.

D'în pomelnicul martiriloru romani dela 1848—49.

(Urmare.)

Clusiu, toamnă 1848 Vas. Resieru, Ignate Aitoaneanu, Ionu Somosfaleanu, Vas. Cuteanu, Ionu Siposiu, Ionu Aitoneanu, 6 barbati, esecutati prin tribunalulu de sange.

1849 Toderu Cenau, Ionu Berariu, Filimonu Morasianu, 3 barbati deto.

25. Ian. 1849 Vas. Chioreanu, 1 barbatu deto.

Martiu 1849 Todoru Becke, 1 barbatu deto.

Anulu 1849 7 barbati omoriti de insurgenti.

Iuniu 1849 Vas. Burca, 1 barbatu prin tribunalulu de sange.

Febr. 1849 Georgiu Biske, Ionu Pavelu, Iosifu Pavelu, 3 barbati deto.

Ian. 1849 d'în Dragu 1 barbatu omoritu prin insurgenti.

1849 Belaiu Petru, Belaiu Ilie, Belaiu Irimie, Belaiu Todoru, Belaiu Ionu, Iancu Todoru, Iancu Vasilica, Micle Ionu, Varga Alecsa, 9 barbati prin tribunalulu de sange.

Oct. 1848 Baternai Alecs. d'în Baldu și Simonis Basilu din Sarmasiu mare*), 2 barbati, spendiurati prin sententiă dreptului statariu.

Tureu Basiliu d'în Catina**), 1 barbatu deto.

14. Febr. 1849 Popu Mihailu d'în N. Falu, 1 barbatu inpuscatu prin tribunalulu revolutionariu.

Moldovanu Ionu, 1 barbatu deto.

Cu numele necunoscuti d'în Monoru 2 barb. deto.

12. Martiu 1849 Theodorus, d'în Valcau, 1 barbatu deto.

Cu numele necunoscute d'în Samosfalau 4 barbati deto.

19. Martiu 1849 Czikudi Alecsandru d'în Dômbu, Kováts Miska d'în Dragu, 1 barbatu deto.

Viragu Ionu d'în Fodorháza (Dob.) 1 barb. deto.

Mester Ionu d'în N. Ujfalu, 1 barbatu deto.

23. Martiu 1849 Popoviciu Basiliu d'în Tiagsiőr'a, 1 barbatu deto.

Gregorius d'în Feiurdu, 1 barbatu deto.

13. April 1849 Margineanu Ionu (d'în Apahida), Cosma Ionu, Danu Nicolae, 3 barbati deto.

16. April 1849 Suciu Simione d'în Adalinu, 1 barbatu deto.

Burca Vasilie d'în M. Szamos, 1 barbatu deto.

Cuibus Ilie d'în Macicasiu-ung., 1 barbatu deto.

Cu nume necunoscutu d'în Stana 1 barb. deto.

Martiu 1849 Alecsandru Poponu d'în Tiagsiőr'a, 1 barbatu deto.

Szabo Macaveiu, Detesau (?) Macsimu, Grebla Stefanu, Keszutso Condrate (?), Popu Luca, toti d'în Siarmasiu mare, 5 barbati deto.

Fiscuteanu Dumitru, 1 barbatu deto.

19. April 1849 1 barbatu la mand. lui Banco Beniaminu.

Horsan Darcu (?) d'în Novaly (Noi'a), 1 barbatu, la mandatulu lui Gyárfás Antal.

Augustu 1849 1 barbatu au muritu în arestu.

Iuliu 1849 Alesteanu Achimu d'în Argyen***), 1 barbatu, prin tribun. de sange.

11. Martiu 1849 Ionu Prosteanu, 1 barbatu, inpuscatu.

Martiu 1849 Petru Hobole d'în N. Sajo (Siaieumare), 1 barbatu, inpuscatu de insurgenti.

Iuniu 1849 1 barbatu ucisu de insurgenti.

Korond, în toamnă a. 1848 Ilie Kümies, 1 barbatu, esecutatu sub presidentiă lui Lad. Détsei.

*) Baternai, alias Betraneanu și Simonis, doi juristi absoluti, au fostu spendiurati mai înainte de a se începe guer'a civile.

**) Acesta fusese protopopu gr. cath., omu că de ani șapte dieci. Sententiă mōrtei sale fu motivată numai cu preteste de nimicu. Scopulu a fostu a terrorisa pe poporu prin spendiurarea mai multoru preoti.

***) Ardany în comit. Dobăcei, sên Argisiu în com. Clusiu?

Komjátszeg (Comitiugu), 1849 d'in D. St. Martinu 1 barbatu ucisu prin insurgenti.

Copandu, 1849 1 barbatu inpuscatu de insurg. Kövend, Febr. 1849 d'in Kövend 1 barb. prin tribunalulu revolutionariu.

Lapusnea, Iuniu 1849 1 fem. ucisa de insurgenti.

Malomszeg (Molosigu), 9. Noembre 1849 9 barbati si 2 femei ucisi de insurgenti.

Marisielu, 20. Iuniu 1849 4 barb. si 3 fem. deto.

Marotlaka (Morlac'a), 9. Noembre 1848 4 femei; 2 femei puscate, 2 arse pre focu de insurgenti.

Lit'a ungur., in an. 1849 Popa Filimonu, Oloi Lazaru, Irimie Andreiu, Irimie Ionu, Ilie Vasiiu, Valia Iacobu, Ilie Ionu, Ilie Alecsa, Ilie Vasiiu, Ilie Cosanu, Ilie Ilarie, Ilie Eftinia, Olteanu Ionu, 11 barbati si 2 femei omoriti fara judecata la mandatulu lui Bán Pista.

Nasu Petru, Oloiu Todoru, 2 barbati, omoriti la mandatulu lui Ferentz Gyuri.

1849 Popa Vasilie, Illia Demetrie, Illia Maria, 2 barbati si 1 femeia, omoriti la mandat. lui Pápai Lajos, David Bogdi, Szölösi János, Nagy Ferencz, Nagy Pista.

In vér'a d'in 1849 1 barb. trucidatu de insurg. Iuniu 1849 3 barbati inpuscati prin Tanja Ios. d'in Turd'a si gardistii nationali d'in Agârbiciu.

In tómn'a d'in 1848 Bogia Pantea, 1 barbatu, inpuscatu prin Tanja Iosifu d'in Turd'a.

Örke (rom. Urcu in comit. Turdei), Oct. 1848 6 barbati si 1 femeia ucisi de insurgenti.

+ Silvasiu ungur., 1849 Deacu Tanase, 1 barbatu, la mandatulu lui Bán Pista.

Nagy-Fentős (in distr. Cet. de pétra), Noembre 1848 2 barbati ucisi de insurgenti.

Iclodulu mare (Dob.), Aprile 1849 Rusu Gligoru, Iosifu Lazaru, Cileca Hurduca, Timocu Onutiu, Martinu Timariu, Ionu Timariu, 6 barbati fura omoriti la mandatulu lui Kászoni János.

Febr. 1849 2 barbati ucisi prin insurgenti.

Calat'a mare (in comit. Clus.), Noembre 1849 d'in locu 5 barbati deto.

8. Noembre 1848 13 barbati si 2 femei deto.

5. Martiu 1849 Simionu Tolea, 1 barbatu, prin tribunalulu de sange.

Siomeut'a mare (distr. Cet. de pétra), Noembre 1848 Buteanu Toaderu, Buteanu Toni, Micu Grigorie, Campeanu Flore, Blanca Iosifu, Méhe Alecsie, 6 barbati ucisi prin tribun. de sange sub Katona Miklos.

Noembre 1848 Nyege Pavelu, Popu Andreiu, d'in Hoszufalva (Satulu-lungu in distr. Cet. de pétra), 2 barbati deto.

Fenesiu roman., Ianuariu 1849 1 barbatu ucisu prin insurgenti.

Örmező (in comit. Dob.), 1 barbatu deto.

Péntek*), Georgie Gires, 1 barbatu deto.

1848 1 barbatu deto.

Perecénu (in comit. Crasna), Noembre 1848 Basilie Deheleanu, 1 barbatu deto.

Pogaceo'a (in comit. Turdei), 1848 1 barbatu prin tribun. revolutionariu.

Poién'a (care? cea d'in Alb'a inf.), Ian. 1849 5 barbati ucisi prin insurgenti.

Noembre 1848 1 barbatu deto.

Martiu si Iuliu 1849 2 barbati deto.

Februariu 1849 6 barbati deto.

Prodanisce (comit. Solnocu med.), 19. Februariu 1848 5 barb. si unu pruncu; satulu fu aprinsu, o copila de 10 ani fu aruncata pre focu in antea tatului seu care era legatu, unde au arsu; ceialalti torturati de magiari, au muritu de manile loru.

Remetea (in distr. Cet. de pétra), Noembre 1848 Trifu Nutiu d'in comun'a Sacalasiu, 1 barbatu, prin tribun. de sange sub Katona Miklos.

Rona séu Rogna (comit. Solnocu med.), 2. Noembre 1848 8 barbati inpuscati de insurgenti, unulu spendiuratu.

Redu (Röd in com. Clusiului), 1849, de aici 2 barbati ucisi de insurgenti.

Sibâu (Sibo in comit. Solnocu med.), Noembre 1848 Guncesiu Costanu, Pârvu Petrea, Pârvu George d'in Tranisiu (K. Goroszlo), 3 barbati, cu cointelegerea comis. Décei spendiurati prin comitatu.

Noembre 1849 Antonu Cretiu, Ioanu Bujoru, 2 barbati, spendiurati la ordinatiunea comis. Décei.

2. Noembre 1848 2 barbati ucisi prin insurgenti.

Alecsa Monusianu, 1 barbatu, la mandatulu comisarului Détsi spendiuratu.

1849 d'in Sibâu 1 barbatu inpuscatu prin Kemény Farkas.

Dec. 1848 4 barbati ucisi prin insurgenti.

(Va urma.)

Nr. 88—1871.

Protocolulu siedintiei lunare a comit. asoc. trans.

tenute in 4. Aprile c. n. 1871 sub presidiulu dlui vicepresied. Iacobu Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii P. Dunc'a, Em. Macelariu, P. Manu, B. Ursu, P. Rosc'a, V. Romanu, I. V. Rusu, C. Stezariu, V. Ardeleanu si I. Maximu.

§ 45. Dn. cassariu 'si presentéza raportulu seu despre perceptele si erogatele asoc. dela siedinti'a trecuta pâna la siedinti'a presenta, d'in care raportu se vede, cumu-cà in acestu restempu s'au incassatu 304 fr. 85 cr. si s'au erogatu 505 fr. (vedi Nr. prot. ag. 87 1871).

Se ica spre scientia cu acea, cá sum'a disponibila se se puna in cass'a de pastrare spre fructificare.

§ 46. In legatura cu raportulu d'in §. precedente (45) se referéza in specialu despre banii incursi la asoc. dela siedinti'a trecuta, parte cá tacse de membrii ord. si ajutat., cumu si pentru diplome, parte cá prenumeratiuni la Transilvani'a pre 1871, cumu si cá colecte si contribuiuri pentru academi'a de drepturi, si anume:

*) Care? cà sunt trei, anume 2 in comit. Clusiu, éra 1 Péntek in Solnocu interioére.

a) cá tacse de membrii ord. si ajutatori, cumu si pentru diplome au incursu 91 fr. v. a. (vedi Nr. prot. ag. 75, 77);

b) cá prenumeratiuni la Transilvani'a pro 1871 10 fr. (vedi Nr. prot. ag. 71, 75 si 84);

c) cá colecte 3 fr. 10 cr. (vedi Nr. prot. ag. 77);

d) cá contribuii pentru academi'a de drepturi 19 fr. 5 cr., d'in care 15 fr. 5 cr. s'au administratu la cass'a asoc. prin dn. redactoriu alu Feder. Ales. Romanu, cá ofertu trimesu d'in partea dlui primariu d'in Bârâscu (Tölgyes), Ioanu Spiriu (a se vedé Nr. prot. ag. 83).

Spre scientia.

§ 47. Dn. cassariu presentéza unu conspectu despre interesele incassate cu 1. Aprile a. c. dupa 26 couponi ai prioritatiloru drumului feratu trans., care interese in argintu facu 130 fr., si acela schimbanduse in bancnote v. a., s'au incassatu 156 fr. v. a. (vedi Nr. prot. ag. 85).

Spre scientia.

§ 48. Se mai presentéza d'in partea dlui cassariu unu altu conspectu despre interesele incassate cu 1. Aprile a. c. dupa 11 bucati couponi dela obligatiunile de statu convertite, care interese in argintu facu 23 fr. 20 cr., ér argintulu schimbatu in bancnote 27 fr. 60 cr. v. a. (Nr. prot. ag. 86).

Spre scientia.

§ 49. Directiunea desp. cerc. alu Gherlei (XIII) asterne protocolulu siedintiei subcomitetului d'in 26. Fauru a. c. d'inpreuna cu 25 fr. 10 cr., cá tacse de membrii ordinari, ajutatori si colecte (a se vedé si § 46 lit. a s. a).

D'in amentitul protocolu se vede intre altele, cumu-cà prin staruinti'a nobila a dlui prot. V. Munteanu, s'au inscrisu de membrii ord. ai asociat. toti preotii d'in tractulu protop. alu dsale, cu indetorierea de a'si trimite competentele sale pàna in 24. Aprile a. c.; totu-odata d'in partea respectivului subcomitetu, s'au emisu provocari càtra toti membrii asociat., càtra alti inteligenti, cumu si càtra comune pentru spriginirea foiei asoc., cumu si latîrea aceleia intre poporu (vedi Nr. prot. ag. 77).

Se iea spre placuta scientia.

§ 50. Directiunea despart. cerc. alu Brasiovului (I) asterne protocolulu siedintiei subcomitetului d'in 27. Fauru a. c. st. v. d'inpreuna cu sum'a de 12 fr. v. a., d'in care 8 fr. contribuii dela unii domni pre 1870, ér 4 fr. cá colecta pentru academia, adunata prin studentele d'in Clusiu, Ioanu Baci delà unii contributori d'in comun'a Sioimusiu, si publicata in Nr. 76 1870 alu Gazetei Transilvaniei, (a se conferi si § 46 lit. c. si d.).

Totu-odata d'in protocolulu subcomitetului resp. se vede, cumu-cà in interesulu spriginirii si latirei foiei asoc., cumu si pentru sporirea fondului asociat., s'a decisu a se luá dispositiuni in o adunare gener. cerc. a despart. resp., ce s'a conchiamatu pre a dou'a dî de Pasci (vedi Nr. prot. ag. 78).

Se iea spre placuta scientia.

§ 51. Directiunea despart. cerc. alu Fogarasiului (II) asterne protocolulu siedintiei subcomitetului d'in 11. Martiu a. c. d'inpreuna cu sum'a de 41 fr. v. a., d'in care 25 fr. tacse de membrii ajutatori ai despart. resp., ér 16 fr. tacse pentru diplome de membrii ord. cu aceea observare, cà, dupace respectivii domni, cu ocasiunea viitórei adunari gener. tienende la Fogarasiu, voru respunde tacsele statutale, totu atunci se li-se estradea respectivele diplome (a se conferi si § 46 lit. a.).

D'in protocolulu respect. subcomitetu se vede, cumu-cà acela in siedinti'a sa, pre langa alte afaceri curente, s'a ocupatu cu urmatóriele:

a) S'a luatú scientia despre formarea agentureloru comunali in cerculu pretorialu Zernesci.

b) S'au facutu dispositiuni pentru tienerea unei adun. gen. cerc. pre 2. Aprile a. c. cu scopu de a se alege o comisiune pentru facerea pregatiriloru necesarie, pentru primirea adun. gen. a asoc. tienende la Fogarasiu, cumu si a altei adun. gen. cerc. a desp. resp. cu terminulu pre 13. Aprile a. c., cu scopu de a vedé, déca despart. cerc. resp. e deplinu constituitu ori ba, si mai alesu, in càtu privesce infientiarea agentureloru comunali.

c) In fine directiunea resp. cere a i se trimete 50 ecsempl. d'in regulamentulú asoc. (vedi Nr. prot. ag. 80).

Conclusu. Lucrarile subcomitetului resp. atinse sub punctulu a) si b), se li-au spre cea mai placuta scientia, ér in càtu pentru ecsemplariu d'in regulamentu, cerute de directiunea amentita ad p. c., de óre-ce de presente nu se mai afla ecsempl. tiparite, la propunerea dlui Vis. Romanu se decide, cá regulamentulú se se tiparésca de nou in 2000 ecsempl. si totu-odata se se rescrie respectivei directiunei, cumu-cà indata dupa tiparirea regulamentului i-se voru espedá ecsemplariu cerute.

Secret. se insarcinéza cu punerea in lucrare a acestui conclusu relativu la tiparirea regulamentului, avendu in vedere cualitatea chartiei, frumseti'a tipariului, cumu si eftinatatea, pre càtu se póte, a pretiului de tiparire.

§ 52. Dn. secret. I. G. Baritiu trimete la acestu comitetu 156 ecs. d'in Transilvani'a pre 1870, d'in care 90 ecs. complete, ér 66 necomplete, lipsindu Nr. 1, mai incolo 16 fasc. d'in magazinulu pedagogicu, 6 fasc. d'in societatea pentru invetiatur'a poporului romanu, 2 pacuri cu diurnale vechi, cumu si unu pacu acte si manuscripte degiá tiparite in foia; totu-odata dn. secret. I. arata, cà a retienutu in depositu spre vendiare 8 ecsempl. d'in Transilvani'a pre 1870, cumu si 1 ecsempl. spre a suplini defectele d'in Nrii foiei, la unulu séu altulu d'intre abonatii respectivi, cà Revist'a scientifica, organu pentru vulgarisarea scientieloru naturali, aflatórie numai in 1 ecsempl. a daruit'o, la cererea espresa a directiunei scol. normale d'in Brasiovu, pentru scól'a normala romana de acolo,

ér d'in fói'a societății Romanismulu a primitu numai 3 ecsempl.

In fine totu cu acea ocasiune, prin charthi'a de pres. 18. Martiu a. c., cere a i-se asemná o anticipatiune de 200 fr. v. a. pentru suportarea speseloru edarei fóiiei asoc. (vedi Nr. prot. ag. 79).

Conclusu. Ecsemplariale trimese d'in Transilvani'a pre 1870, cumu si diurnalele si celealalte acte, se predau dlui bibliotecariu pentru a se asediá si pastrá in bibliotec'a si resp. in archivulu asoc., ér cerut'a anticipatiune de 200 fr. se asemnéza spre esolvire la cass'a asoc.

§ 53. Secret. II. aduce la cunoscintia, cumu-cá dn. G. Baritiu, la insarcinarea delegatiunei societății academice, a facutu dispositiune, cá 1 ecsempl. d'in Tacitus, tradusu de repausatulu G. Munteanu, se se predea pentru bibliotec'a asoc., deci priminduse cestionatulu opu, si-ia voia a propune, cá se se recomande publiculu romanu pentru cea mai caldurósa imbratiasiare.

Se alege o comisiune in persónele domniloru membrii I. Rusu si Vis. Romanu, spre a referá in acestu obiectu, in un'a d'in sedintiele viitóriie ale comitetului.

§ 54. Aducúnduse inainte, cá in cestiunea legatului repausatului Ioanu Piposiu, facutu in favórea asoc. la provocarea comit. d'in 6. Dec. 1870, neci pàna acumu inca nu s'a primitu cerut'a informatiune dela plenipotentiatulu asoc. dn. avocatulu dr. Lazaru Petco, d'in acestu incidente, dn. cons. si membru alu comitetului E. Macelariu, se afla indemnatu, a face urmatórea propunere:

Considerandu, cá dn. dr. Lazaru Petco, caruia, in calitate de avocatulu plenipotentiatulu alu asoc. prin charthi'a comitetului d'in 8. Iuliu 1868, i-s'a incredintiatu representarea si apararea intereseloru asoc. in afacerea legatului, facutu asoc. prin repausatulu Ioanu Piposiu in suma de 700 fr. m. c. etc., in decursu de atátu tempu, neci chiaru la espres'a provocare a acestui comitetu d'in 6. Dec. 1870, n'a relationatu incóce, despre adeverat'a stare a lucrului, cu tóte ca terminulu pusu de 14 dile, de multu a espiratu: deci se propune, cá susu-amentitulu Domnu se se provoche pre calea publicitatiei a satisface respectivei provocari.

Facia cu acést'a propunere dn. cons. P. Dunc'a afla mai corespundietoriu, cá asta-data se se mai provóce susu-numitulu domnu, a satisface charthiei si respective provocarei comitetului in obiectulu cestionatu, de-adreptulu (quo ad personam) prin unu ursoriu, ér nu pre calea publicitatiei, deci propune, pre bas'a anteacteloru, a i-se trimete unu ursoriu, cá in casulu, candu neci acestu pasiu n'ar avea rezultatulu doritu, comitetulu se va afla motivatu a'lu provocá si pre calea publicitatiei.

Dupace se discutara ambele propuneri, in urma facúnduse votare, comitetulu adopta propunerea dlui cons. gub. Dunc'a.

§ 55. Secret. II. raportéza, cá d'in Transilvani'a de pre 1870 a depusu 5 ecsempl. spre vendiare in librari'a lui Filtsch pre langa rabatu 25% (Nr. prot. ag. 82)

Spre scientia.

§ 56. Cu verificarea protocolulu sedintiei acesteia se incredintédia domnii membrii P. Dunc'a, E. Macelariu si P. Manu.

Sibiulu datulu cá mai susu.

Iacobu Bolog'a,
vicepresied.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu in 7. Aprile c. n. 1871.
P. Dunc'a. E. Macelariu. P. Manu.

Ad Nr. prot. sied. 88—1871.

Publicarea baniloru incursi

la asoc. dela sedinti'a lunaria a comit. asoc. d'in 7. Martiu c. n. a. c. pàna la sedinti'a aceleuia d'in 4. Aprile 1871 c. n.

1. Dela dn. asesoriu la judecatori'a urb. in Muresiu-Osiorheiu Ioane Badila, cá tacse de m. ord. pre $69/70$ 5 fr.
2. Dela dn. profesorulu Ioane Maximu tacsu de m. ord. pre $187/1$ 5 fr.
3. Prin directiunea despart. cerc. alu Gherlei (XIII) au incursu:

I. Cá tacse de m. ord. noui.

a) dela dn. parochu in Násálu Vas. Popu, tacsu de m. ord. nou pre $187/1$ 5 fr.; b) dn. proprietariu in Bontiu, Ioane Lemény tacsu de m. ord. nou pre $187/1$ 5 fr.; c) dn. parochu in Kétel, Ales. Crestinénu tacsu de m. ord. nou pre $187/1$ si pentru diploma 6 fr.

II. Tacse de m. ajutatori.

a) Dela dn. par. in Bontiu, Dionisiu Deacu 1 fr.; b) dn. par. in Nicol'a, Petru Rusu 1 fr.; c) Dan. Farkas d'in Nicol'a 1 fr.; d) Macaveiu Oniti'a 1 fr.; e) Mich. Popu 1 fr.; f) Onisie Moldovanu 1 fr.; g) dn. par. in Bungardu, Mateiu Popu 1 fr.; h) dn. par. in Sz.-Ujfalú, Vas. Crestineanu 1 fr.; i) dn. par. in Enciu, Georgiu Murasianu 1 fr.; k) dn. par. in Centea, Athan. Radu 1 fr.; l) dn. par. in Feketelak, Gavv. Moldovanu 1 fr.; m) dn. par. in Melegföldvár, Ioane Borsianu 1 fr.; n) dn. par. in Copru, Iacobu Silviu 1 fr.; o) dn. par. in Simboru, Nicolau Raduli 1 fr.; p) dn. par. in Manyik, Athanasiu Grama 1 fr.; q) dn. par. in Veresháza, Elia Szilasi 1 fr.

III. Cá colecte.

a) Dela Sim. Popu, econ. 30 cr.; b) Petru Cicleanu 40 cr.; c) Chiforu Filipu 50 cr.; d) Alessa Murasianu 40 cr.; e) Sim. Margineanu 50 cr.; f) Ioanu Popu 50 cr.; g) Sim. Dorh'a 50 cr. Sum'a totala a tacseloru de m. ord. si ajutatori de sub I. si II, cumu si a colecteloru de sub III. face 35 fr. 10 cr., d'in care, retienenduse pentru spelele despart. resp. 10 fr. v. a., s'au trimesu la fondulu asoc. 25 fr. 10 cr.

4. Prin directiunea despart. cerc. alu Brasiovului (I) s'au trimesu, si anume: a) cá contribuii pre 1870, adunate prin zelulu parochului Nic. Mihaltianu, dela St. Chiuchimbanu 2 fr.; Florea Parvu 2 fr., Georgie Vesmecu 2 fr.; Georgie Cocorandu 1 fr. si N. Iuvelca 1 fr.; cu totulu 8 fr. v. a.; b) prin zelulu tenerulu studente in liceulu rom. cath. d'in Clusiu, Ioanu Baciu, s'au adunatu dela cátiavu locuitori d'in comun'a Sioimusi in favórea academiei romane de drepturi, 4 fr. v. a. (publicati in Nr. 76 1870 alu Gazetei Transilvaniei).

5) Prin directiunea despart. cerc. alu Fogarasiului (II) d'in cerculu Branului, s'au trimesu cá tacse de membrii ajutatori ai despart. resp. si anume: a) dela dn. par. Ioanu Runcianu 1 fr.;

b) dn. par. Ioanu Ceposu 1 fr.; c) dn. docente Ales. Runcianu 1 fr.; d) dn. doc. Georgiu Manoiu 1 fr.; e) dn. doc. Ioanu Tisc'a 1 fr.; f) dn. doc. Bartol. Bude 1 fr.; g) dn. doc. Nicod. Danu 1 fr.; h) dn. jud. com. Ioanu Sierbanu 1 fr.; i) dn. jude com. Georgiu Voda 1 fr.; k) dn. jude com. Ioanu Giagea 1 fr.; l) dn. jude com. Tom'a Potcova 1 fr.; m) dn. v.-jud. Zenobiu Enescu 1 fr.; n) dn. v.-jud. Ioanu Bangell'a 1 fr.; o) dn. v.-jud. Ioanu Bancilla 1 fr.; p) dn. v.-jud. Nicolae Cogeau 1 fr.; q) dn. v. judele Ioanu Gărbacea 1 fr.; r) dn. v.-jud. Nic. Mitioiu 1 fr.; s) dn. doc. Moise Nedelescu 1 fr.; t) dn. doc. Ioanu Balc'a 1 fr.; u) dn. v.-not. Ioanu Neguliciu 1 fr.; v) dn. representante Ioanu Cofeiu 1 fr.; w) dn. repres. Ioanu Hamzea 1 fr.; x) dn. comerciantele Ioanu Moldovenescu 1 fr.; y) dn. v.-judele Nic. Bobocu 1 fr.; z) dn. oratorele And. Martinu 1 fr.

Totu prin directiunea desp. Fogarasiului s'au trimesu d'in cerculu Branului, cá tacse pentru diplome, ce au se se dea respectivilor membrii, numai dupace mai antaiu voru depune tacs'a statutare de 5 fr. si anume: a) dela dn. ases. Nic. Penciu 1 fr.; b) dn. chirurgu Nic. Tientea 1 fr.; c) dn. not. Aldimiru Badiu 1 fr.; d) dn. not. Ilariu Plotogea 1 fr.; e) dn. not. Iac. Zorc'a 1 fr.; f) dn. not. Nic. Puscariu 1 fr.; g) dn. not. Ioanu Puscariu 1 fr.; h) dn. vice-not. Nic. Voinescu 1 fr.; i) dn. cancel. judec. Nic. Popu 1 fr.; k) dn. propriet. Nic. Grozea 1 fr.; l) dn. jud. Ioanu Gărbacea 1 fr.; m) dn. jud. Ioanu Manecutia 1 fr.; n) comun'a Zernesci 1 fr.; o) comun'a Poian'a marului 1 fr.; p) comun'a Tohanulu vechiu 1 fr.; q) comun'a Tientiaru 1 fr.

Deci sum'a trimesa cu ast'a ocaziune prin direct. despart. cerc. alu Fogarasiului, face cu totulu 41 fr. v. a.

6) Prin dn. redactoriu alu Federatiunei, Ales. Romanu s'a inaintatu la asoc. cá contribuire pentru fondulu academiei rom. de drepturi, trimesa d'in partea on. primariu comunale, d'in Bă răsenu (Tölgyes) Ioanu Spiriu, sumusior'a (publicata in Nr. 28 alu Feder. 1871) de 15 fr. 5 cr.

Sibiin, in 4. Aprile 1871.

Dela secretariatulu asoc. trans.

Bibliografia.

Au esitu de sub tipariu:

Opurile lui Caiu Corneliu Tacitu,

traduse de G. I. Munteanu, directoriu si profesoriu la gimnasiulu romanescu gr. or. d'in Brasiovu, membru alu societatei academice rom. d'in Bucuresci etc.

Date in tipariu sub auspiciile societatei academice dupa decessulu d'in viétia a traductoriului. Biografi'a lui G. I. Munteanu alaturata. Sibiiu. Tipariulu tipografiei lui S. Filtsch (W. Krafft) 1871. 8° midiulocu 39 1/2 cole, séu 614 pag. si totusi pretiulu numai 2 fiorini 80 cr. séu 6 lei noi.*)

Acestu opu se póte trage prin tóte librariile d'in tíera, cumu si de-a dreptulu dela redactiunea „Transilvaniei.“

(Venitulu curatu cátu se va potea scóte d'in pretiulu acestei carti, e destinatu de cátra societatea academica romana in ajutoriulu veduvei si alu orfanului remasu dupa repausatulu.)

Primum dela rev. sa dn. Ioanu P. Papiu dein Gherla urmatori'a programa, pe care o recomandamu atentiunei barbatiloru ocupati pe terenulu instructiunei si pe celu bisericescu:

Program'a „PREUTULUI MIRENU“, foia bisericesca, scolastica si literaria.

„Preutulu mirenu“ va esi in totu lun'a de duoe ori, adeca la 1. si 15. a fiacarei luni in cuprinsu de 2 cóle tiparite in formatu (cuartu) mare — si va avea de scopu:

a) Bisericescu a referi despre starea lucrureloru bisericesci si reportulu bisericeei gr. cat. facia cu ale altoru confesiuni; — referentiele clerului, facia cu poporulu si vice-versa, aperarea intereselor bisericesci, sustinerea in vigóre a dreptureloru ei activice, nationali si confesionali; explicarea ceremonieloru rituali si delaturarea dateneloru superstitiose.

Va nesui mai departe prin indemnari a midiuloci inbunatatirea starei materiali a bisericeiloru si a clerului; intemeierea si eventualmente inmultirea fundureloru bisericesci, — a sustiené si propagá moralitatea in poporu, a'i castigá atragere cátra confesiunea si religiunea avitica si a-lu pune in pusetiune de a-si cunósce demnitatea cá atare — sustienendu in evidentiala tóte despusetiunile facuta si ordinatiunile emanate in interesulu bisericeei si alu religiunei — si publicandu cerculandele si ordinatiunile ven. ordinariate diecesane cu invoiearea acestor'a,

b) Scolasticu cá organu pentru inaintarea culturei poporului va aperá interesulu scóleloru romanesci in genere si alu celoru confesionali in specie; va aretá reportulu acestor'a facia cu cele comunali prin aplicarea legei scolastice si midiulócele necesarie spre sustinerea scóleloru, nesuinduse a delaturá si a miciorá tóte piedecele obvenitórie in cultur'a poporului romanu. — Va desfasiurá mai incolo principie salutarie spre ajungerea la scopulu invetiamentului poporale, dandu indemnulu la introducerea regulata a conferintieloru invetiatoresei — aretandu agendele acestor'a si reportandu rezultatulu loru. Va desvoltá principie metodice si didactice satorite prin barbati renumiti de scóla, producundu parerile acestor'a relative la scóla poporale; mai departe va pune in evidentiala prin corespondentie autentice starea scóleloru d'in diecesele romane greco-catolice, comparandu-o cu scólele altoru confesiuni d'in patria si aretandu despusetiunile facute in interesulu invetiamentului poporale; va nesui pentru intemeierea si eventualmente sustinerea si inmultirea fondureloru scolare — publicandu concurse de statuni si prin satorirea de premie dupa potiúta — va dá indemnulu de emulatiune nobile atátu prin propunerea de a resolvá probleme si intrebari scolastice corespundietórie, cátu si prin laudarea invetiatoriloru celoru energiosi in sfer'a de activitate si, publicandu ordinatiunile emanate in interesulu invetiamentului, va aretá calile posibili spre ducerea loru in deplinire.

c) „Preutulu mirenu“ cá atare se va ocupá cu literatur'a bisericesca in genere si a bisericeei greco-catolice in specie, cu cunósccarea istoriei bisericeei romane si a ritului, cu publicarea de documente si acte istorice si limbistice, cu biografiile barbatiloru renumiti si bene meritati de scóla si biserica, incunoscintiaarea opureloru literarie, si totu ce se referesce la literatur'a limbei romane, éra in

d) Varietati va cuprinde notiie succinte si autentice despre totu ce se referesce la biserica, scóla si literatura, urmandu une-ori cáte o predica ori disertatiune.

TABLELE DE PARETE

ale domniloru docenti dela Lapusiu venira si la acésta redact. Asia table de scrisu si de cetitu inca nu s'au vediatu nicairi in scólele romanesci. Vomu reveni la ele in Nr. viit.

*) Vedi si cele insemnate dospore acésta traductiune in Nr. 6 alu Transilvaniei d'in an. c. la pag. 72.